

bentur, textu expresso c. super eo 2, h. t.

43. *Ecclesie violator non est, sed tantum invasor, aut fur sacrilegus, indeque non ipso jure excommunicatus, sed excommunicandus, qui ab ecclesia aufert duntaxat, sed eam non effringit; vel e contra.* — Requiritur autem ad violatorem ecclesie, ut fiat effractio violenta, et spoliatio simul, adeo ut si quis solum violenter effringat locum sacrum, ex illo autem nil auferat, vel spoliet quidem, vel furetur quid ab ecclesia, illam tamen non effringat, proprie violator ecclesie non sit, sed invasor potius illius, aut fur sacrilegus, adeoque excommunicationem ipso facto non incurrat, sed primum excommunicari debeat, uti observat Glossa communiter recepta in cit. c. *Conquesti*, 22, de *Sentent. excommun.* §. *Excommunicatos*, arg. c. *Conquestus*, 16, de *Foro competenti*. Ubi hujusmodi sacrilegi rerum sacrarum invasores, usque ad satisfactionem congruam anathemati supponi jubentur, utpote saltem veri sacrilegi invasores, aut fures rerum sacrarum, vel ad loca sacra pertinentium, de quibus sacrilegis et poenis eorum tit. seq. § 2, a n. 55.

44. *Pœna violatorum ecclesie de jure civili.* — Resp. II. De jure civili violatores ecclesiarum, utpote gravissimi sacrilegi, pro diversitate delicti, et delinquentium, aliarumque circumstantiarum vel ad bestias, vel in perpetuum exilium, vel ad metalla damnabantur, vel capite plectebantur, vel suspendebantur, vel vivi concremabantur, textu expresso, l. *Sacrilegii*, 6, ff. *ad Leg. Jul. peculat.* ibi: *Sacrilegii poenam dabit proconsul pro qualitate personæ, proque rei conditione, et temporis, et ætatis, et sexus, severius vel clementius statuere: et scio multos ad bestias damnasse sacrilegos, nonnullos etiam vivos exussisse, alios vero in furca suspendisse.* Concordant, l. *Sacrilegii*, 9, *Hac lege*, 10, ff. eod. et l. *Si quis*, 10, *Authen. de episcop. et cleric.*

45. *Pœna contra hos, et sacrilegos fures juxta novam ordinationem carolinam.* — Hodierno autem jure per ordinationem carolinam poenæ sunt determinatæ, ita, ut qui auferat vas, in quo sanctissimum asservatur, vivus comburatur art. 172; qui vero aliud vas aureum, vel argenteum, cum vel sine reliquis, vel calicem, vel patenam abstulerit: vel qui sacristiam, templum, aut gazophylacium, seu cipum, vel capsam eleemosynariam animo furandi effregerit, aut do-

lois instrumentis aperuerit, poena corporali, vel capitali, exasperato, vel mitigato pro diversitate circumstantiarum supplicio afficiatur, art. 172 et 173. (ADNOTATIO XXIX.)

TITULUS XVIII

De furtis.

1. *Ratio ordinis.* — Quamvis, ut supra jam diximus, septimo præcepto, quo prohibetur furtum, prohibeantur omnia, per quæ in bonis fortunæ proximus injuste læditur, in quo sensu etiam rapina comprehenditur, tamen præsens rubrica specialiter agit de furto, tanquam criminis a rapina, ab aliis distincto. Hinc ponitur.

§ I.

DE NATURA, ET VARIIS MODIS FURTI.

2. *Furtum proprie tale definitur.* — Quæritur I. Quid sit, quo modo, et a quibus fiat furtum? Resp. I. Furtum a furto, id est, nigro dictum, eo quod eam, et in obscuro fiat, et plerumque nocte, a ferendo, vel auferendo, ut dicitur l. 1, prin. ff. h. t. proprie loquendo, est contractatio rei fraudulosa, lucri faciendi gratia, vel ipsius rei, vel etiam usus ejus, possessionisve. Ita in terminis l. 1, § fin. ff. h. t. vel ut communiter theologi definiunt: Est occulta acceptatio rei alienæ, domino rationabiliter invito.

3. *Debet esse actualis acceptio rei alienæ.* — Explicatur definitio per legem data. Dicitur imprimis consecratio, seu acceptio, qua res de loco ad locum actu movetur, l. *Possideri*, 3, § ff. *de Acquirend. possession.* quia in foro externo solo animo, seu desiderio, vel etiam externo furandi conatu furtum non committitur, nisi actu contractetur, & de loco in locum transferatur. Hinc qui furti faciendi causa conclave intravit, nondum fur est l. 1, § 7, ff. h. t. Additur autem notanter in foro externo. Nam in foro interno coram Domino Deo furti jam reus est, qui furari solum intendit, etsi actu non furetur, Exodi, cap. xx, v. 17, et can. *Si propterea*, 29, dist. 1, de *Pœnit.* ibi: « Intus fecisti, in corde fecisti, furti teneris, nihil tulisti. »

4. *Et quidem fraudulenta, seu animo fu-*

randi. — Dicitur secundo, fraudulosa, id est, injuste cum fraude et dolo, voluntate, et affectu furandi facta; quia furtum sine affectu furandi non committitur, § *Placuit*, 7, *Instit. de Obligat. quæ ex delicto.* Hinc qui rem alienam bona fide accipit, rationabiliter existimans, dominum consecrurum, vel, si sciret, non fore invitum, in nullo foro reus est furti, l. *Inter omnes*, 46, § 7, ff. h. t. ibi: « Recte dictum est, qui putavit, se domini voluntate rem attingere, non esse furem, » et l. *Qui re*, 76, prin. ff. eod. ibi: « Qui existimavit se non invito domino id facere, furti non tenetur. » In dubio autem, an dominus sit invitus, necne, eum dissentire præsumitur, præsertim si res contractatur insueto modo, arg. l. *Qui vas*, 48, § 3, ff. h. t.

5. *Ac lucri faciendi causa.* — Dicitur tertio lucri faciendi causa, quia qui rem auferat injuriæ causa, vel eam destruit, in ignem, vel flumen projicit, non furti, sed injuriæ, ac damni dati reus est, et conveniri potest, l. *Qui injuriæ*, 53, princ. ubi ratio additur: « Nam malefica voluntas, et propositum distinguit: » quæ voluntas, cum in tali casu non sit lucri causa ad furtum requisita, furtum non est.

6. *Rei alienæ; nam rei propriæ furtum non datur.* — Dicitur quarto rei ipsius, alienæ videlicet, et quidem corporalis, ac mobilis; quia cum rei propriæ quisque moderator, et arbiter sit, l. *In re mandata*, c. *Mandati*, et ea uti vel abuti possit. l. *Sed etsi*, § 11, ff. *De petit. hæret.* rei propriæ furtum non datur. Hinc etiam a furto immunis erit, qui auferat rem alienam, bona fide putans esse suam, arg. § 1, *Instit. de vi bonor. rapt.* præsertim, cum in tali contractatione etiam desit fraus et dolus, seu furandi animus, sine qua non datur furtum, cit. § *Placuit*, 7, *Instit. de oblig. ex delicto.*

7. *Nec rei, quæ habetur pro derelicta, quæ pro derelicta habentur, sunt primo occupanti.* — Sic etiam ex defectu rei alienæ, furtum non committit, qui accipit rem, quæ nullius est domini, vel a domino pro derelicta habetur, textu expresso, l. *Falsus*, 43, § 5, h. t. Siquidem hujusmodi res fiunt primo occupanti, l. *Pro derelicta*, 2, et l. *Si id*, 5, ff. *Pro derelicto.*

8. *Nec datur furtum rei incorporalis?* — Præter furtum non est contractatio rei incorporalis, quia cum res incorporalis contractari et tangi non possit, § *Incorporales*, 2, *Instit. de rebus corporal. et incorporal.* fur-

tum proprie dictum respectu illius non datur. Sylvester, §. *Furtum*, n. 1.

9. *Nec immobilis.* — Insuper furtum in re immobili non datur, l. *Verum*, 25, ff. h. t. § *Quod autem*, *Instit. de usucap.* et l. *Quam rem*, 38, ff. eod. quia proprie occultari, et de loco in locum moveri non possunt, l. *Possideri*, 3, § 18, ff. *de Acquirend. possess.*

10. *Bene vero datur furtum ususfructus, et possessionis, uti in commodato, deposito, et pignore.* — Dicitur quinto, vel etiam usus ejus, possessionisve, quia verum furtum committit, non tantum, qui rem alienam fraudulenter auferat, sed etiam qui usum, vel usumfructum, possessionem alicui de jure competentem inique auferat, vel habentem illo privat. Hinc furti reus est dominus, qui rem alicui, pignori datam, inique auferat § *Unde*, 14, *Instit. de obligat. ex delicto*, et l. *Itaque*, 12, § 2, ff. h. t. Item qui rem alieni accommodatam, locatam, depositam clam fraudulenter auferat, fur est, § 15, et seqq. *Instit. de obligat. ex delicto*, l. *Cujus interest*, 10, l. *Tum is*, 11, l. *Itaque*, 12, l. *Inter omnes*, 46, § 1, ff. h. t. Prout e contra furtum committit commodatarius, ususfructuarius, etc., qui re commodata, vel ad usum fructum concessa, diutius, vel aliter, quam dominus concessit, fraudulenter utitur: item qui rem in depositum, aut pignus datam, ea taliter utitur, § 6, *Instit. de obligat. ex delicto*, l. *Qui jumenta*, 40, l. *Si pignore*, 54, princ. ff. h. t.

11. *Furti etiam rei sunt, qui ad illud consulunt, juvant.* — Resp. II. Furtum vero committunt, et actione furti convinci possunt, non solum illi, qui per se ipsos rem alienam fraudulenter auferunt, sed etiam qui id mandant, item qui consilium, aut auxilium ad id præstant. Farinacius, *Prax. crimin.* q. 168, n. 32, et seqq.; Tuschus, §. *Furtum*, concl. 562, n. 1 et 2. Cum communi et certa aliorum, § *Interdum*, 11, *Instit. de Obligat. ex delicto*, ibi: « Interdum quoque furti tenetur, qui ipse furtum non fecit, qualis est is, cujus ope et consilio furtum factum est, » juncta l. *In furti*, 50, ff. h. t. Ratio est, quia hi saltem moraliter contractant rem alienam fraudulenter. Ex qua ratione etiam furti reus est, qui furem cum re furtiva scienter recipit, et occultat. Doctores citati per jura allegata, juncta l. *Qui vas*, 48, § 1, ff. h. t. ibi: « Furem qui celat, furti tenetur. »

12. *Item, qui rem furtivam scienter emunt,*

vel alias recipiunt. — Resp. III. Furtum in super committere censetur, qui rem furtivam scienter a fure emit; uti et ille, qui rem furtivam in solutum, vel alias scienter recipit. Harprech, in § fin. *Instit. de Obligat. ex delicto*, n. 14; Haenoldus, *de Jure et just.* tom. VI, tr. II, n. 254, in fine, arg. § 4, in fin. *Instit. de Obligat. ex delict.* l. *In civilem*, 2, et l. *Civile*, 5, c. h. t. juncto c. *Qui cum ture*, 4, h. t. et ibi Glossa. Notant tamen doctores citati, et Carpz. in *Prax. crimin.* c. 87, n. 51. Quantum ad receptores rerum furtivarum mitius agi, quam cum illis, qui rei rerum alienam auferunt, nisi illi auxilium, vel consilium præstiterint.

43. *Qui furem scit, et non indicat, furti reus non est, bene vero qui illum positive occultat.* — Resp. IV. Quamvis nonnulli absolute asserant, etiam illum furti teneri, qui furem, aut rem furtivam scit, et non indicat, arg. c. *Qui cum*, 4, h. t. ibi: « Non fur solum, sed ille reus tenetur, qui furti conscius, quærente possessore non indicat. » Tamen hoc dictum cum distinctione accipiendum est, videlicet, quod qui sciunt furem, et occultant, rei sint furti per dicta supra n. 11. Ille vero qui simpliciter scit furem, eum tamen non celat, non indicat; reus furti non sit, textu expresso, l. *Qui vas*, 48, § 1, ff. h. t. ibi: « Qui furem novit, sive indicet, eum, sive non indicet, fur non est; cum multum intersit, furem quis celet, an non indicet: qui novit, furti non tenetur, qui celat, hoc ipso tenetur. »

14. *Sires furtiva aliunde recuperari potest nullus privatus furem indicare tenetur, nisi legitime interrogetur, aut jubeatur.* — Nec in contrarium militat cit. c. *Qui cum*, 4, h. t. quia textus illius vel loquitur de non indicante, et simul particeps rei furtivæ, ut vult Abbas, ibid. n. 3, qui utique furti reus est per dicta supra: vel loquitur de non indicante ipsam rem furtivam; hanc enim, qui quæsitus non indicat, furti concepti, aut non exhibiti reus censetur, § *Conceptum*, 4, *Instit. de Obligat. de delicto*. Minime vero ille, qui ipsam personam furis non indicat: utpote quam potius occultare, quam manifestare regulariter convenit, si absque manifestatione res furtiva recuperari potest, arg. can. *Ne quis*, cau. 22, q. 2. Nisi forsitan urgeret præceptum superioris, v. g. episcopi manifestationem furis præcipientis, aut legitime interrogantis; tunc enim utilitas et auctoritas publica exigens, ne delictum ma-

neat impunitum, prævalere debet, uti bene observat Gonzalez, in cit. c. 4, h. t. n. 5 et 6.

45. *Etsi filiusfamilias rem fraudulenter a patre auferens.* — Resp. V. Filiusfamilias quoque a patre, et servus a domino fraudulose quid auferens, vere ac proprium furtum quidem committunt, tamen quia pater filium, et servus dominum propria auctoritate corripere potest, actio furti contra eos non datur, § *Hi qui*, 12, *Instit. de Obligat. ex delicto*, l. *Ne cum*, 16, et l. *Servi et filii*, 47, princ. ff. h. t. ibi: « Servi et filii nostri furtum quidem nobis faciunt, ipsi autem furti non tenentur: usque enim, qui potest in furem statuere, necesse habet, adversus furem litigare: idcirco nec actio ei a veteribus prodita est. »

46. *Et uxor a marito, verum furtum committat, tamen nec hæc, nec ille actione furti tenentur.* — Pariter etsi uxor res mariti fraudulenter auferens, verum furtum committat, ob reverentiam tamen, et honorem matrimonii turpis actio furti contra eam non datur, sed tantum actio rerum amotarum, l. *Si quis*, 52, ff. h. t. et l. *Manifestissimi*, 22, § 4, c. eod. ubi ulterior ratio additur illis verbis: « Quia lex ita atrocem actionem dare in personam ita sibi conjunctam erubuit. »

47. *Bene vero illi, qui ope, aut consilio furtum illorum secundarunt.* — Notandum tamen, quod etsi contra filium, et uxorem actio furti non detur; tamen illi, qui ope aut consilio ad horum furtum juvarunt actione furti omnino teneantur, et pœnis furti subjacent, prout circa furtum filiorum expresse statutum habetur, cit. § 12, *Instit. de Obligat. ex delicto*, ibi: « Si vero ope et consilio alterius furtum factum fuerit, qui utique furtum committit, convenienter illi furti tenetur, quia verum est, ope et consilio ejus furtum factum fuisse. » De juvantibus autem furtum uxoris, cit. l. *Si quis*, 52, princ. ff. h. t. ibi: « Si quis uxori res marito subtrahenti, opem consiliumve accommodaverit, furti tenebitur: sed etsi furtum cum ea fecit, tenebitur furti, cum ipsa non teneatur. »

48. *Qui rem alicubi inventam accipit animo retinendi fur est: non item, si accipit, ut domino cognito restituat.* — Resp. VI. Qui rem alienam alicubi jacentem inveniens accipit animo retinendi, et domino comparenti non restituendi, vere furtum facit, et actione

furti tenetur, textu expresso, l. *Falsus*, 43, § 4, ff. h. t. ibi: « Qui alienum quid jacens, lucri faciendi causa sustulit, furti obstringitur, sive scivit, cujus sit, sive ignoravit: nihil enim ad furtum minuendum facit, quod, cujus sit, ignoret. » Si vero hujusmodi rem quis accipit, non lucri faciendi causa, seu, quod idem est, non ut fraudulenter retineat, sed ut ei, cujus est, reddat, a furto immunis est, cit. l. *Falsus*, 43, § 7, ff. h. t. ibi: « Si tulit, ut non lucretur, sed redditurus ei, cujus fuit, non tenetur furti. »

49. *Tenetur tamen de domino debite indagare, alias furti reus est.* — Porro, si quis rem jacentem invenit ignorans, cujus sit, tenetur de rei domino debite et sufficienter indagare, v. g. per promulgationem ex cathedra, vel per præconem, vel schedulam publico loco affixam; juxta qualitatem, et æstimationem rei inventæ; quam indagacionem qui omittit, et rem retinet, furti tenetur, uti bene docent doctores statim citandi, arg. l. *Falsus*, 43, § 4 et 7, ff. h. t. quia animo retinendi fraudulenter eam accepisse censetur.

20. *Si post diligentem indagacionem non apparet spes comparituri domini, potest quis rem inventam pro libitu distrahere: et non tenetur eam erogare ad causas pias.* — Si vero postquam dictam vel similem indagacionem domini sufficienter fecit paratus restituere, ubi eum resciverit, nulla amplius spes de domino comparituro apparet, eam distrahere, vel consumere licite potest, prout cum communi aliorum satis probabiliter docet Castro Palao, tract. XXXI, disp. un. n. 4, et seqq.; Sa, §. *Thesaurus*, n. 4; Zoësius, h. t. n. 13; Petrus Navarrus, lib. IV, cap. II, n. 59, contra D. Thomam, 2, 2, q. 66, a. 5, ad 2; Covarruviam, *Regula peccatum*, p. 3, § 1, n. 2; Navarr. *Manual.* cap. XVII, n. 171; Molinam, *de I. et I.* tract. disp. 476, et alios volentes, inventores rerum, si post diligentem indagacionem spes non apparet, dominum compariturum, teneri res hujusmodi inventas pauperibus, vel ad causas pias erogare; cum hæc credatur voluntas domini.

21. *Res, quæ pro derelicta habentur, sunt primo occupanti.* — Ratio autem nostræ doctrinæ est, tum quia, si post debitam indagacionem spes comparituri domini non amplius apparet, res dominum non amplius habere sed derelicta, naturalemque libertatem nacta censetur, cujusmodi res derelictas, sicuti et quæ pro derelictis bona fide

existimantur, si quis accipit, et retinet ab omni furto non tantum alienus est, l. *Falsus*, 43, § 7, ff. h. t. sed etiam si bona fide distrahat, vel absumat a restitutione immunis erit, ut bene observat Castro Palao, loc. cit. n. 7, eo quod tales res derelictæ primo occupanti fiant, l. 1 et 2, ff. *de Derelicto*; tum quia nullo jure naturali aut positivo probari potest, res ita inventas erogari debere pauperibus, si post diligentem inquisitionem domini comparituri spes non amplius apparet.

22. *Solvitur objectio contra inventorem, res inventas retinentem.* — Nec enim in contrarium probant, quos adversarii objiciunt can. *Si quid*, 6, cau. 14, q. 5, ubi dicitur: « Si quid invenisti, et non reddidisti, rapuisti, » et can. *Multi*, 8, ead. cau. et q. ibi: « Multi sine peccato putant esse, si alienum, quod invenerint, teneant, et dicunt: Deus mihi dedit; cui debeo reddere; discant ergo peccatum hoc esse simile rapinæ, si quis inventa non reddat. » Respondetur enim, hos canones loqui de illis, qui vel de dominis indagare nolunt, vel si eos sciunt, res inventas illis non restituunt, minime vero de illis, qui cognito domino rem suam restituere parati de illo indagant, et sufficienti indagacione facta, bona fide existimant, eum non amplius compariturum.

23. *Quanto tempore inventor exspectare debeat, num dominus compareat?* — Quantum autem tempus requiratur, et quandiu inventor notitiam domini exspectare debeat, item quanta diligentia indagandi requiratur, certa regula tradi non potest, sed arbitrio prudentis juxta circumstantias judicandum est. Castro Palao, loc. cit. n. 5.

24. *Licitum est in extrema necessitate subripere alienum; si dominus non sit in pari necessitate.* — Resp. VII. Quamvis in extrema necessitate constitutus rem alienam ad sublevandam dictam necessitatem absque culpa et pœna furti subripere quis possit, furti tamen reus est, qui ob gravem necessitatem id facit. Prima pars de necessitate extrema, communis est et certa. Ratio est, quia extrema necessitas rem alienam facit communem, arg. l. *Si laborante*, 2, § 2, in fine, ff. ad L. Rhod. *de Jactu*, c. *Exiit*, § *Nec quidquam*, *de Verb. signif.* in 6, ibi: « Nec jure poli in extremæ necessitatis articulo ad providendum sustentationi naturæ via omnibus extrema necessitate detentis concessa præcluditur; cum lege extrema necessitas sit exempta. »

25. Dummodo dominus rei non sit in pari necessitate; quia tunc propter æqualem necessitatem, et propter possessionem duplici, majorique jure ad illum, quam ad alium res talis pertinet, cum in pari conditione sit conditio possidentis, c. *In pari*, de *Reg. jur.* in 6, prout amplius theologi.

26. *In quavis necessitate alienum accipere non licet absque peccato furti.* — Altera pars, quamvis olim multos, eosque classicos adversarios habuerit, qui docuere etiam in gravi necessitate absque culpa et poena furti posse quem subripere, imo et rapere rem alienam; tamen hodie etiam caret controversia ob contrariam propositionem ab Innocentio XI damnatam in sequentibus terminis: « Permissum est furari non solum in extrema, sed etiam in gravi necessitate. » De qua materia vide amplius apud theologos.

27. *Creditor rem sibi creditam a debitore clam auferre in foro externo prohibetur.* — Resp. VIII. Etsi in foro externo concessum non sit, ut debitor a creditore clam auferat rem sibi debitam, saltem quando solutio alia ratione, v. g. iudicis auctoritate haberi potest, l. *Extat*, 13, ff. quod metus causa, cum prohibitum sit, ut quis in propria causa sua suus iudex sit l. un. c. *Ne quis in sua causa.*

28. *Non item in foro externo, saltem casu, quo alia via sine magno incommodo rem suam acquirere nequit.* — Tamen in foro interno ab omni furto immunis est, qui rem sibi certe debitum clam aufert, saltem si eam alio modo incommodo habere non potest. Sylvester, §. *Furtum*, q. 13; Molina, de *I. et I.* dist. 601, n. 1. Ratio est, quia talis rem non aufert animo lucrandi, aut furandi, sed se indemnem reddendi, et quod sibi debetur, acquirendi. (ADNOTATIO XXX.)

§ II.

DE POENIS FURTI, ET RESTITUTIONE FURTO ABLATORUM: NECNON DE REMEDIIS ILLA ITERUM RECUPERANDI: UBI ETIAM DE NONNULLIS FURTIS IN SPECIE, ET POENIS EORUM.

29. *Pœna furti manifesti, et non manifesti in ordine ad solvendum, quæ?* — Quæritur I. Quæ sint pœnæ furti de jure communi Cæsareo constitutæ? Resp. I. Prima pœna furti est, ut res furto manifesto ablata rite instituenti actionem furti restituatur, seu solva-

tur quadruplum; furto autem non manifesto ablata, solvatur duplex, textu expresso § 18. *Instit. de Act. et § Pœnam*, 5. *Instit.*, de *obligat. ex delicto*, ibi: « Pœna manifesti furti quadrupli est, non manifesti dupli. »

30. *Domino, et cujus interest, competit actio furti.* — Ad quem finem datur actio furti, quæ tamen mere pœnalis est, § fin. *Instit.*, de *Obligat. ex delicto*, quæ actio competit domino, et cujus interest, furtum non esse factum, l. *Cujus interfuit*, 10, ff. h. t., ibi: « Cujus interfuit non subripi, is actionem furti habet, » et l. *Tum*, 11, ff. eod. ibi: « Is cujus interest, furti habet actionem, si honesta causa interest. » Censetur autem illius duntaxat interesse, qui ob rem, quæ culpa illius perit, a domino conveniri potest, vel ad restitutionem, vel ad æstimationem, § *Eum qui*, 14, § 9, et l. *Interdum*, 49, ff. h. t.

31. *Datur etiam contra furem impuberem, non item contra hæredes illius, nisi prius cum fure jam fuerit contestata; datur contra eos, qui consilio, vel auxilio furtum secundarunt: non item contra furtum uxoris, aut filii familiaris.* — Datur autem hæc actio contra furem, etsi rem jam petierit, l. *Inter omnes*, 46, princ. ff. h. t., ibi: « Inter omnes constat, etiamsi extincta sit res furtiva, attamen furti remanere actionem contra furem: » Etiam impuberem doli capacem, l. *Impuberem*, 23, ff. h. t., non tantum contra hæredes furis, nisi forte lis cum defuncto prius jam fuerit contestata, l. 1, ff. *De privatis delict.*, § 1. *Instit.* de *perpet. et tempor. action.* juncta l. *Pœnalia*, 164, ff. *de Reg. jur.*, ibi: « Pœnalia judicia semel incepta etiam in hæredes transmitti possunt. » Datur insuper contra eos, qui ad furtum dederunt consilium et auxilium, aut rem furtivam receperunt, per dicta n. 17, et l. *Eos qui*, 14, ff. h. t. Non item contra filiumfamilias, uxorem, vel servum per dicta supra n. 15.

32. *Furtum manifestum, et non manifestum, quid?* — Est autem furtum manifestum, quando fur a domino, vel ab alio in ipso actu furti, aut post commissum furtum cum re furtiva deprehenditur in loco furti; vel antequam cum re furtiva eo pervenerit, quo eam deferre, et cum ea, illa die permanere destinavit. Non manifestum autem est, si fur ita non deprehenditur, § 3. *Instit.* de *Obligat. ex delict.* l. *Fur est*, 3, l. *quo destinaverit*, 4, l. *Sic igitur*, 5, ff. h. t. Cur autem furtum manifestum gravius pu-

niatur, quam non manifestum, inter alias rationes, quas refert Schneidewin, in § fin. *Instit. de Obligat. ex delict.*, n. 4. Harprecht, in § *Pœnam*. *Instit.* eod. n. 2 et 3, est, quod furtum manifestum præter læsionem proximi præbeat etiam scandatum publice perniciosum majoremque impudentiam præ se ferre, nec omni suspitione violentiæ carere censeatur; consequenter majori pœna dignum, can. *Nemo*, 4, § *Tolerabilior*, cau. 32, q. 4, et c. *Ex tenore*, 4, de *Tempor. ordinat.*

33. *Præter actionem furti (vi cujus fur duplum, vel quadruplum solvere debet) competit insuper domino vindicatio rei contra quemvis possessorem, qui rem ablatam restituere debet, etiam pretio sibi non refuso.* — Resp. II. Præter pœnalem actionem furti, qua non ipsa res ablata, sed quadruplum, vel duplum ipsius petitur, dantur adhuc aliæ duæ actiones et remedia prosectoria, rei vindicatio videlicet, et conditio furtiva. Vindicatio rei furto ablata, est actio realis competens domino non tantum contra furem, sed etiam contra quemcumque possessorem talis rei furtivæ, § 1. *Instit. de action.* § fin. *Instit. de obligat. ex delict.*, ibi: « Rei vindicatio adversus possessorem est, sive fur ipse possideat, sive alius quilibet, » sive bona, sive mala fide, justo vel injusto titulo rem furtivam possideat, l. *In civilem*, 2, et l. *Civile*, 5, C. h. t. Tenetur etiam talis possessor rem furtivam domino restituere, etiamsi hic illi pretium pro re furtiva expensum non refundat, cit. l. *In civilem*, 2, C. h. t., ibi: « In civilem rem desideratis, ut agnitas res furtivas non prius reddatis, quam pretium fuerit solutum a domino. » Datur etiam post actionem furti, et jam acceptum quadruplum a fure, l. *Si pigmore*, 54, § 3, ff. h. t., ibi: « Post solutam dupli, aut quadrupli pœnam salva est vindicatio et conditio. »

34. *Item conditio furtiva: in quo consistat? cui? et contra quem competat?* — Conditio furtiva est actio personalis, qua rei furto ablata restitutio, si extat, vel non amplius extet ejus æstimatio, omneque interesse petitur, l. *Si condicatur*, 3, et l. *In re furtiva*, 8, ff. de *Condict. furtiva*. Competit autem soli domino, l. 1, ff. eod. ibi: « In furtiva re soli domino conditio competit, » l. *Eum qui*, 14, § 16, ff. h. t., contra furem, etsi sunt plures, contra omnes in solidum, ita tamen, ut si unus plene satisfecit, cæteri sin liberi, l. 1, C. de *condict. furti*. Datur

insuper non tantum contra furem, sed etiam contra quoscunque hæredes illius, non solum ob id, quod de re furtiva ad illos pervenit, sed etiam in solidum, quamvis nil ad eos pervenerit; quod est singulare in odium furum, ne facile fures habeant hæredes, § fin. *Instit. de obligat. ex delict.*, ibi: « Conditio autem adversus furem ipsum, hæredemve ejus, licet non possideat, competit, » l. *Ex re furtiva*, 5, l. *Si pro fure*, 7, § 2, l. *in condictione*, 9, ff. de *condict. furtiva*: Adeo quidem, ut si fur ultimo supplicio sit affectus, hæres nihilominus ad restitutionem rerum furto ablatarum, vel æstimationem illarum actione hæc condictionis conveniri possit vi *Constitut. criminal. Caroli V*, art. 51, 207 et 213.

35. *Inter criminales pœnas furti, est etiam infamia.* — Resp. III. Pœnæ criminales furti præter solutionem quadrupli, vel dupli supra num. 29, allegatam sunt, quod imprimis notabilis furti condemnatus, sit infamis, § 2, *Instit. de pœna temere litigant.*, et l. *Athletas*, 4, § fin. ff. de *his qui infamia notantur*.

36. *Jure antiquo diversæ fuere pœnæ furti pro diversitate circumstantiarum: nunquam tamen pœna mortis, aut mutilationis.* — Dein si criminaliter agitur contra fures, vi juris antiqui puniuntur pro diversitate delicti, personarum, et aliarum qualitatatum vel pœna pecuniaria fisco applicanda, vel carceris, vel relegationis, vel damnatione ad metalla, vel alia corporali, l. fin. ff. h. t. l. 1 et seqq. ff. de *fur. balnear.* l. 1 et seqq. ff. de *effract. et expl.*, ita tamen, ut pœna mortis, aut mutilationis ob simplex furtum, aliquem puniri fuerit prohibitum, Auth. sed novo, C. de *servis fugitivis*, ibi: « sed pro furto non, nec aliquod membrum abscinditur, sed aliter castigabitur, et *Novell.* 134, cap. XIII, §. *Pro furto*, ibi: « Pro furto autem nolumus omnino, quodlibet membrum abscindi, aut mori, sed aliter eum castigari. Fures autem vocamus, qui occulte, et sine armis hujusmodi delinquant; eos vero, qui violenter aggrediuntur, aut cum armis, aut sine armis in domibus, aut itineribus, aut in mari, pœnis eos legibus subijci mandamus. »

37. *Bene vero de jure novo, præsertim Caroli V et Friderici I. Et quando?* — Jure autem novo Cæsareo Friderici I et Caroli V præter antiquam pœnam quadrupli, vel dupli domino solvendi: vigore actionis furti per dicta num. 29, ob furta in damnum rei-